

בס"ד, עש"ק לסדר "ויצאו מים" חקת, תשפ"ו

"משאבת המריבה"

הוא חיזק את טענתו: "כשם שמי שמפקיר וזורק ארנק מפתח זה ועבר בתוך חצר חבירו ויצא מפתח אחר - זכה בעל החצר בארנק שעבר בחצרו (ב"מ יב.), כך גם כאן, המים שעברו בשדה שלי שייכים לי !

בעל המשאבה התכוון לשאלה זו והשיב מיידית: "אין מקום להשוואה בין ארנק שהיו לו בעלים שיש כאן ידעת אחרת מקנהי לבין דבר שהוא הפקר מעיקרו - שהשדה שלך לא קונה עבורך את המים הזורמים בה (דברי יהושע ח"א סי' ו' ושם)!

אולם בעל השדה הרים קול זעקה: "אצלי זו 'פרנסה', אצלך זו 'הרווחה' (מכירה לאחרים)² - אין לך זכות של 'הרווחה' על חשבון הפרנסה שלי" (וכדין חסימת מי מעיין - חידושי הרב ציטרון עמ' 143-144)³ !

ולכאורה "תם ונשלם". אבל אז התבררה התמונה בשלימותה. השכן המתלונן הוא עצמו בעל החברה שמכרה לשכנו את המשאבה, מתוך כוונה שלאחר שישלם את מלוא התמורה - יאסור עליו להשתמש בה !

מה דעת הקוראים:

- ❖ האם במצב זה טענת של בעל הפרדס מוכר המשאבה על "שאיבת היתר" תקפה?⁴
- ❖ האם יכול בעל המשאבה החדשה להחזירה ולקבל את כספו בטענת "מקח טעות" ?!

1. משאבת המים שבפרדס השמיעה חריקות, המים לא עלו. הטכנאי הוזעק וטען שהכל תקין. והנה נשמע טרטור חזק מהפרדס של השכן, התברר שהוא התקין משאבה חדשה עם כח שאיבה אדיר - כל המים נשאבו אליו !

טענת השכן נשמעה פשוטה, המשאבה שלו התקלקלה והוא קנה חדשה מחברה ידועה. והמים הפקר לכל והוא לא אשם ששכנו לא מצליח לשאוב בזמן שהמשאבה פועלת, ניתן להמתין לשעות בהם הוא לא שואב.

הלומדים נטו לומר שבעל המשאבה צודק, מותר לאדם לעשות בשלו כרצונו. אולם היה משהו משונה - המשאבה 'עצומה' ביחס לצרכי השדה. כיון שגברו החשדות הוא הסביר שעל פי המלצת החברה המוכרת, הוא קנה אותה כ"השקעה לטווח ארוך". טענות המקטרגים שכנו, בעל הפרדס נאלץ להשקות את שדהו בשעות הלילה המאוחרות

כעבור כמה שבועות, גילה בעל הפרדס, ששדות בסביבתו שהיו שוממות במשך שנים, מעובדות וירקות גדלים בהם. התברר לו שהוא היה "תמים" - שכנו בעל המשאבה החדשה - מוכר להם מים !

סבלנותו פקעה, הוא פנה ישירות לשכנו בעל המשאבה: "כידוע, זרימת המים התת קרקעית עוברת קודם בשדה שלי ורק אחר כך בשדה שלך ולכן 'חצרי קנתה לי' והמים שייכים לי !

⁴ יש מקום לדמות לב"ב ל: בדין העורר על השדה וחתום עליה נפסק להלכה בשו"י חו"מ קמ" סעיף א': "ראובן שמכר לשמעון שדה, והיה לוי מעידי השטר, ובא לוי לערער על השדה ולטעון שראובן גזל אותה ממנו, אין שומעין לו ואין משגיחין על ראיות שיביא על אותה שדה, והרי איבד כל זכותו, שאומרים לו: היאך תעיד על המכר ותבא ותערער". ויש מקום לומר שהוא הדין כאן, ויל"ע.

¹ יסוד המעשה דלקמן מבוסס על חידושי הרב ציטרון - קטרוני, שו"ת עמ' 141, דברי יהושע הרב קניאל) ח"א סימן ו' עמ' 434). וע"ע חידושי מהרי"א ציטרון בהקדמה על חלוקת הנחלות בפ"ת.
² ויש לעיין אם זו פרנסתו היחידה של בעל המשאבה ושל בעל הפרדס הראשון - ולקמן.
³ אמנם בעל הדברי יהושע נראה שלא קיבל סברא זו, ושם בהרחבה.